

Mot et paradigmeskifte for medisinen?

I denne utgaven av Utposten presenterer vi blant annet tre artikler som hver for seg er svært gode, interessante og lærerike, men som blir enda viktigere når vi ser dem i sammenheng. Det gjør nemlig at vi kan ane konturene av noe som kanskje peker fram mot et paradigmeskifte for medisinen.

I den første av disse artiklene skriver Liv Haugli om hvordan arbeidsrettet rehabilitering har deltakelse i arbeidslivet som sitt overordnede mål. I denne delen av helsevesenet er ikke korrekt medisinsk diagnose og behandling målet, men et av flere virkemidler, en del i en helhet. Dette perspektivet er spennende: Det medisinskfaglige blir revet ned fra sin pidentall, og blir så satt inn i en større sammenheng. Kjell Arne Johansson og Ingrid Miljeteig skriver i den andre artikkelen om etiske prioriteringer i helsevesenet, og peker på flere dilemma som er en konsekvens av at vi i helsevesenet faktisk er nødt til å prioritere. Mari Engh Juel sin modige og sterke fortelling om egen sykdomsopplevelse, er den tredje artikkelen som bærer i seg et håp om et paradigmeskifte. I artikkelen bringes det som dessverre kan oppleves som en ny aktør inn i helsedebatten – nemlig pasienten. Engh Juel viser oss tydelig hvordan hun som pasient er et subjekt, og ikke et objekt som rommer symptomer og en sykdom.

Det sies at forskjellen på en kirurg og Gud er at Gud ikke tror hun er kirurg. Og selv om det er en spøk som er temmelig karikert, så sier den også noe sant. Både samfunnet som helhet, og vi leger som gruppe, har tillagt oss en verdi og en autoritet som er mildt sagt noe overdrevet. Vi har fått og tatt en posisjon som vår tids presteskap, hvor vi forvalter sannheten med et touch av idealisme og nestekjærlighet. Og vi er i liten grad vant til, og villige til, å spille noe annet enn hovedrollen. Vi er opplært til at det er vi som sitter på fagkunnskapen og fasiten, og dermed har rett – ja nærmest plikt – til å forklare menneskene vi møter hva sannheten egentlig er. Ikke så ulikt hvordan deler av kirkens menn vi ikke ønsker å bli sammenlignet med, har holdt på i hundrevis av år. Denne feilaktige selvforståelsen er noe som har gitt seg, og gir seg, triste utslag hos noen allmennleger, blant annet i form av en standard konsultasjonslengde på ti minutter,

mer forenlig med god økonomi for legen enn med god allmenntilmedisin, og i form av manglende respekt for samarbeidende yrkesgrupper.

Som leger står vi i en tradisjon hvor vi har mye å være stolte av, men samtidig lever vi i et paradigme det er på høy tid at blir erstattet med ett nytt. Vi som er leger i dag må forstå at vi aldri kan inneha hovedrollen i møtet med en pasient. Pasienten er og blir den viktigste aktøren i relasjonen, og er ikke hos oss for å gi oss mer erfaring eller for å øke kompetansen vår. Vi leger er i møtet med pasienten for å tjene pasienten og samfunnet med legegjerningen vår. Erfaring og kompetanse er noe vi får som en bonus. Det er ikke alltid at våre gode medisinske løsninger er svaret på problemet pasienten kommer med. Med manglende tid, evne eller vilje til å lytte, får vi kanskje aldri med oss hvor pasienten opplever at skoen trykker, men kan velmenende sette i gang et behandlingsregime som ikke hjelper pasienten videre. Uansett hvor korrekt vår medisinske kunnskap er, vil den ikke hjelpe oss til å gjøre jobben vår dersom vi ikke forstår hvilken oppgave det er vi har foran oss. Vårt virke forutsetter en pasientsentrert metode, hvor problemdefinering og kommunikasjon er avgjørende, samtidig som den medisinskfaglige integriteten er intakt.

Vi trenger en ny rolle for medisinen og oss leger. En rolle preget av ydmykhet og sterk faglig integritet, med en forståelse for at all jobb vi gjør i helsevesenet er en del av en større sammenheng. En rolle preget av en bevissthet om at situasjoner som er hverdagslige og trygge for oss, ofte kan være skremmende og sjelsettende for pasienten. En rolle som ikke er statisk, men som alltid er i endring, som defineres og redefineres gang på gang. Ikke av oss selv, men av alle involverte parter i fellesskap. En rolle hvor det er viktig å se at det vi gjør alltid handler om etiske vurderinger og prioriteringer, enten de er lette eller vanskelige, tydelige eller skjulte. Og om veien til en ny rolleforståelse kan være lang, blir det bare desto viktigere at vi begynner å gå. Med etterklngen av tre artikler i Utposten friskt i minne.

Ole Andreas Hovda